

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Valtiosihteeri

LÄHETE

HEL-6164-8

19.08.2008

EDUSKUNTA
ULKOASIAINVALIOKUNTA

Viite **UTP 13/2008 vp**

Asia

Suomen mahdollinen osallistuminen Etyjin tarkkailuoperaatioon Georgiassa

Valiokunnalle lähetetään oheisena sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 3 § 1 momentissa tarkoitettu selvitys Suomen mahdollisesta osallistumisesta Etyjin tarkkailuoperaatioon Georgiassa.

Valtiosihteeri

Pertti Torstila

UTP 13/2008 vp**SUOMEN MAHDOLLINEN OSALLISTUMINEN ETYJIN TARKKAILUOPERAATIOON GEORGIASSA****Tilanteen kehitys alueella**

Venäjän tukeman Etelä-Ossetian ja vuonna 1991 itsenäistyneen Georgian väliset levottomuudet eskaloituivat taisteluiksi vuosina 1991–1992. Georgia ja Venäjä solmivat kesäkuussa 1992 Sotshin tulitaukosopimuksen, joka lopetti sotatoimet. Tulitaukoa valvoo kontrollikomissio (Joint Control Commission, JCC), jonka osapuolia ovat Georgia, Venäjä, Venäjän federaatioon kuuluva Pohjois-Ossetia sekä Etelä-Ossetia. Kontrollikomissio päätti vuonna 1992 georgialaisesta, venäläisestä ja pohjoisossetialaisesta pataljoonasta koostuvan yhteensä 1500 hengen rauhanturvajoukon (Joint Peace Keeping Force, JPKF) sijoittamisesta Etelä-Ossetiaan.

Etelä-Ossetian konfliktiin ei tulitaukosopimuksen jälkeen ole saatu ratkaisua. Venäjän ja Georgian väliset jännitteet ovat heijastuneet ratkaisupyrkimyksiin. Eteläossetialaisten ja georgialaisten välillä on ollut yhteenottoja ja alueella on ollut tilanteita, joissa Georgian hallitus on syyttänyt venäläisiä rauhanturvaajia mandaattinsa ylittämistä.

Uusimmat väkivaltaisuuDET Etelä-Ossetiassa alkoivat 1. elokuuta ja eskaloituivat, kun georgialaiset joukot aloittivat hyökkäyksen Etelä-Ossetiaan 7-8.8. tavoitteenaan palauttaa alueelle ”perustuslaillinen järjestys”. Venäjän joukot etenivät Etelä-Ossetiasta muualle Georgian puolelle ja pommittivat kohteita mm. Gorin kaupungissa. Sotilaallinen liikehdintä kiihtyi myös Abhasiassa, jossa separatistit onnistuivat ajamaan Georgian joukot viimeisiltä näiden hallussa olleilta alueilta.

EU-puheenjohtajamaa Ranska sai neuvoteltua 12.8. EU:n ja Etyjin yhdessä hahmottelemille periaatteille rakennetun tulitauon Venäjän ja Georgian välillä. Periaatteet ovat:

- 1) voimakeinoista pidättäytyminen
- 2) kestävä tulitauko
- 3) humanitäärisen avun esteettömän perillemenon salliminen
- 4) georgialaisten joukkojen vetäytyminen
- 5) venäläisten joukkojen vetäytyminen aikaisempiin asemiin, ja mahdollisuus lisäturvatoimiin odottaessa kansainvälisen mekanismin aikaansaamista
- 6) kansainvälisten keskustelujen aloittaminen Etelä-Ossetian ja Abhasian turvallisuuden ja vakauden modaliteeteista.

EU-maiden ulkoministerit vahvistivat tulitauon periaatteet. YK:n turvallisuusneuvosto neuvottelee tulitaukoehdot vahvistavasta päätöslauselmasta.

Laajemmat väkivaltaisuuDET alueella ovat loppuneet, mutta tietoja yksittäisistä välikohtauksista tulee edelleen. Huhuja liikkuu georgialaisten asuttamien kylien tuhoamisesta Etelä-Ossetiassa. Venäjä lupasi aloittaa joukkojensa vetäytymisen Georgiasta maanantaina 18.8. On epäselvää, miten vetäytyminen on todellisuudessa käynnistynyt.

Humanitaarinen tilanne Georgiassa on vakava. ECHO arvioi, että Georgiassa (pl. Etelä-Ossetia) on pitkäaikaisia sisäisiä pakolaisia 100 000 ja lyhytaikaisia sisäisiä pakolaisia 15 000. Etelä-Ossetiassa arvioidaan olevan ainakin 12 000 pakolaista ja 30 000 avun tarvisijaa. Venäjän ja Georgian välinen tulitauko ei ole vielä merkittävästi parantanut avustusjärjestöjen toimintamahdollisuuksia Tbilisin ulkopuolella. Avustusjärjestöillä ei edelleenkaan ole pääsyä Etelä-Ossetiaan. Humanitaarisen avun kannalta kansainvälisten tarkkailijoiden rooli on merkittävä.

Etyjin pysyvän neuvoston päätös lähettää lisää sotilastarkkailijoita Georgiaan

Etyjin missio Georgiassa perustettiin vuonna 1992. Mandaattinsa mukaan mission päätehtävä on ollut edistää Etelä-Ossetian konfliktin osapuolten välisiä rauhanneuvotteluja poliittisen ratkaisun löytämiseksi. Missio osallistuu konfliktinratkaisua varten perustettuun kontrollikomissioon (JCC). Lisäksi mandaattiin kuuluu tiedonkeruu koskien alueen sotilaallista tilannetta ja tulitaukorikkomusten tutkiminen. Etelä-Ossetiassa on toiminut kahdeksan Etyjin sotilastarkkailijaa, jotka monitoroivat konfliktivyöhykkeen sotilaallista ja turvallisuustilannetta. Missiolla on projektitoimintaa Etyjin kaikilla kolmella ulottuvuudella, jotka ovat poliittis-sotilaallinen, ympäristö- ja talousulottuvuus sekä inhimillinen ulottuvuus. Suurin osa mission työntekijöistä työskentelee näissä projekteissa erilaisissa asiantuntija- ja koulutustehtävissä. Mission kokonaishenkilömäärä on ennen tarkkailutoiminnan vahvistamista noin 180. Tällä hetkellä mission päällikkönä toimii suomalainen Terhi Hakala.

Etyjillä on keskeinen rooli tulitauon monitoroinnissa ja humanitaarisen avun perillepääsyn seuraamisessa. Etyj-puheenjohtaja Suomen esityksestä Etyjin pysyvä neuvosto teki 19.8. päätöksen lisätä Etyjin sotilastarkkailijoiden (Military Monitoring Officers, MMO) määrää Georgiassa enimmillään 100 hengellä vähintään kuudeksi kuukaudeksi. Ensimmäiset 20 tarkkailijaa on tarkoitus välittömästi lähettää Etelä-Ossetian lähialueille Georgian puolelle. Loput uusista tarkkailijoista lähetetään Georgiaan, kun pysyvä neuvosto tekee päätöksen sotilastarkkailijoiden modaliteeteista. Tämä päätös modaliteeteista tulee koskemaan myös ensimmäisinä lähteviä 20 tarkkailijaa. Tarkkailijoiden mandaattia voidaan pysyvän neuvoston päätöksellä pidentää.

Tarkkailijoiden tehtävänä on tulitauon ja sotilaallisen vetäytymisen valvominen sekä humanitaarisen tilanteen seuraaminen. Tarkkailijat toimivat Etyj-mission päällikön alaisuudessa siten, että sotilastarkkailukomponentti toimii sotilaallisessa johdossa. Tarkkailijat ovat aseettomia.

Koska Etyj tekee päätöksensä konsensusperiaatteella, on operaatiolla Etyjin päätöksen myötä Venäjän ja Georgian hyväksyntä.

YK:n UNOMIG-operaation sotilastarkkailijat toimivat Abhasiassa.

Tiedot muiden maiden osallistumisesta

Georgian Etyj-operaatioon ovat luvanneet tarkkailijoita Ruotsi (10), Tanska (10), Norja (12) Saksa (10), ja Ranska (5-10) ja Sveitsi (3-8). Iso-Britannia, Italia, Kanada, Latvia, Turkki ja Yhdysvallat harkitsevat osallistumisestaan. Kukin maa kustantaa lähettämiensä tarkkailijoiden palkkakulut. Etyj kustantaa tarkkailijoille Etyj-päivärahat ja muut kuin henkilökohtaiset varusteet.

Suomen mahdollinen osallistuminen

Valmisteluissa on varauduttu enintään kymmenen (10) sotilastarkkailijan lähettämiseen. Suomi kustantaa lähettämiensä tarkkailijoiden palkkakulut ja kansallisen päivärahana sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti. Suomen osalle koituvat kustannukset on tarkoitus kattaa puolustusministeriön pääluokassa sotilaalliseen kriisinhallintaan varatuista määrärahoista nykyisten kehysten puitteissa.

Operaatio toteutetaan kansallisella tasolla samalla tavalla kuin muutkin sotilastarkkailijaoperaatiot, jolloin puolustusvoimat vastaa henkilöstön rekrytoinnista, varustamisesta, lähettämisestä ja kansallisesta hallinnoinnista.

Puolustusministeriön on tarkoitus lähettää toimialueelle välittömästi 2-3 tarkkailijaa valmistelu- ja varautumistehtäviin. Tavoitteena on, että loput suomalaistarkkailijat olisivat toimialueella mahdollisimman pian sen jälkeen, kun Etyj on päättänyt modaliteeteista, jotka mahdollistavat koko sadan hengen tarkkailuryhmän sijoittamisen alueelle.